

MARIBOR -~~xxxx~~ mesto , rotovž

Panorama mesta.-fot.

Mestni rotovž -fot.

Al Ško ijska palača -fot.

J.M.VischerMaribor 1.1681 -litografija.

mariborski grad s stolpom in kapelico

stolna c sv. Janeza Krstn, del zunanješčine

Dravski obrambni stolp

Mariborski grad v drugi pol.17. stol-litografija.

Hiša grofa Tattenbacha v Kjučavničarski ul.

Samostanska c. Šbelskih sester

Grb mesta

~~xxxxxxxxxxxx~~ 1885 ~~xxxx~~

Franc. c. Matere unlostr

Il. Slov. 1925, št. 260, št. 47

Maribor v 2 pol.17.stol.- litografija

~~xxxx~~ Il.Slov.1927, št.29, št.6.

Rotovž:An der Loggia des Rathauses von 1565 zeigt sich das Wappen - drei
Türme von zwei Löwen gehalten - ~~xxxxxxxxxxxxxxxxxxxxxxxxxxxxxxxx~~

MDZK: NF.4.1.1878, str.CXXXVIII:Kunsttopographischen
Reisenotizen von dr. Albert ILG.

MARIBOR, mesto (požari)

1438, 13. april - na velikonočno nedeljo ob 9 uri veliki požar. (str. 295)

1450, 27. april. - feria quarta post festum s. Georgii, hora nona noctis vel citra, heu! combusta est tota civitas Marburgae ex domo cuiusdam civis dicti Hechtl proveniens (!), nichil remanens nisi monasterium Mendicantium, et curia Seiczer, et una domus Rogendorfer, pons et valve eiusdem civitatis, penitus nichil remansit. Sunt etiam ibidem combusti plus quam 20 ex Christianis et Judeis ab eodem igne. (str. 295)

1601, 6. maj - ok. 6. opoldne požar, ki uničil vse mesto s cerkvenim stolpom vred (ki se je nato podrl), zvonovi, Postein in rotovž (razen strani od knežjega gradu do salzburške kleti. (zapisano 28. nov. 1605) (str. 296).

1648, 30. april - med 6 in 7. uro zjutraj požar, uničil mesto. Zorela tudi sv. Janez B. župn. cerkev, rotovž in stolp zraven bastij... (str. 296)

1650, 27. april. - požar, ki uničil župno cerkev z (pravkar dograjenim?) stolpom. Dežela je dala cerkvenim ključarjem za obnovo 300 fl. (str. 296)
Pri tem je zgorel tudi Vetrinjski dvorec, ki je skoraj največji v mestu (s kletmi in vinom) in kapela... (str. 296).

1700, 21. avgust - med 6. in 7. uro popoldne požar, ki uničil mesto razen mestne ž.c., minoritskega samostana in nekaterih hiš. (str. 297)

I. c. Zahn, Steirische Miscellen, Graz 1899,

Konserv. Stegenšek berichtet, dass das Gebäude infolge des Neubaus der "rau-
brücke dem Untergange geweiht ist. Es hat einen schönen, gründerzeitlichen Por-
tikus von vier kannelierten Säulen aus Sandstein mit Schiffsblatkapitälern
und ist für Marburg das einzige architektonische Beispiel der Architektur aus
der ersten Hälfte des 19. Jahrhunderts. Über Antrag des Konservators verwendet sich
die Z.K., dass der Portikus erhalten bleibt und bei einem Neubau am regulier-
ten Hauptplatze und zwar womöglich in erhöhter Lage zur Erweiterung gelange.
MDZK- št.III.F.8, 1.1909, str. 612: Tätigkeitsberichte.

Draugasse 9, Grubersches Haus: Der Musealverein hat um Überlassung folgender
Gegenstände aus dem zur Demolierung gelangenden Hause angesucht: die an der
nordöstlichen Ecke stehende Statue der Madonna mit dem Kinde und die darun-
ter befindliche Laterne. Die beiden über dem Eingange zum Geschäftslokale und
dem Auslagefenster befindlichen Schlusssteine. Die gotische Füllung am hofwärt-
wärts gekehrten Gange. Ein bis zwei schmiedeeiserne Träger des Geländers vom
drauwärts gelegenen Gange.

MDZK- št.III.F.9, 1.1910, str. 49.

Slika Maribora na votivni sliki iz 1.1680, ki se nahaja v župnišču župnije
St.Janž na Dravskem polju v Rošnjah. Napis spodaj glej St.Janž na Dravskem
polju ž.c. list 4. Druga votivna slika z Mariborom iz 1.1681 v sam.cerkvi
M.Nazaret. ^{Ign.} Gn. Orožen: Das Bisthum und die Diözese Lavant, 1.1875,
1.del, str. 539.

Zgodovinsko zajamčeno zasledimo Maribor in sicer kot grad l. 1164. Dne
20. oktobra t. l. je bil mejni grof Otokar II "in castro Marchburch" in
je tukaj odstopil svetopavelskemu samostanu nekatera posestva v Labodski
dolini, sam pa je dobil od samostana užitek od posestev v Kamnici &
ostalimi vinogradi in podložniki, potem užitek od njiv, vinogrdov in

posestvo v Melju itd. in še v popono last dve kmetiji pod mariborskim gradom. Ali je bil med pričami imenovani "Leo cantor" v Mariboru, se ne more določiti. Jansen Enenkels Fürstenbuch, iz konca 13. stol., ki sicer nima mnogo zgodovinske vrednosti, nam poroča k letu "c.1145", da je grof Bernard "von Marpurch", koroški vojvoda, ki je dne 16. novembra 1147 pri Laodiceji v križarski vojni padel in imel teto gori imenovanega Otokarja, Kunigundo, za ženo, ker je bil brez dedičev, štajerskemu mejnemu grofu sporočil "daz hus (grad) ze Marpurch" unt den marcht unt daz dar zu gehort den selben graven Pernhart gehorten an diese sienstman:..... die von Marpurch.....

Koroški grof Bernhard, navadno imenovan "Trušnjski", se tukaj naziva "von Marpurch" kot ustanovitelj mariborskega gradu. Kakor so drugi gradovi v Dravski dolini vsi nastali v 12. stoletju, tako je nastal pod Bernardom tudi naš grad na hribu severno od mesta. Oskrbniki so bili bržčas tudi Trušnjani, kakor jih najdemo po celi Dravski dolini. Ti so se imenovali tukaj "von Marburg", iz njih je bil tudi prvi nam znani mariborski župnik Konrad. Ako npr. Leopold von Beck-"idmanstetter piše, da je bil Maribor že v 10. stoletju glavni kraj samostojne grofije, ki se je kmalu tako, kmalu drugače imenovala in se razprostirala od Radla in Kozjaka šez Slovenske gorice do ogrske meje, na jug pa do Donatija in Pohorja, je to čisto prosta podmena brez vsake zgodovinske podlage in zamenjava s ptujsko marko. Kraj Maribor, ki se že l. 1209 imenuje "forum", je pač nastal, kakor večina vseh trgov in mest blizu gradov. Obrtniki, ki so bili pri zgradbi gradu zaposleni, večinoma tujci, so si nekoliko oddaljeno od gradu postavili svoje hiše, oziroma so novo naselbino vcepili na starejšo. Njim so se pridružili drugi obrtniki in trgovci, dobili so do gospoda gradu tržne pravice in si kraj ogradili z zidom. Bili so to večinoma Nemci, gospoda

sama je prišla tudi iz severa k nam, i- goja je bila nemška, in tako se ne smemo čuditi, da sta grad in kraj, mesto dobila nemško, grajski legi primerno ime "Marchpurch", grad ob meji.

M. Ljubša: Zemljepisni razvoj sedanjih lavantinski župnij na levem bregu Drave do Jožefa II.

ČZN. XIX. 1924. str. 66.

Branjo Baš: MARIBOR (Mestna meja).

ČZN. XXIV. 1929. str. 143 - 174.

Schlosser Paul, ki je pred svetovno vojno kot častnik v Mariboru zbiral gradivo za krajevno sliko Maribora v preteklosti, zasledoval arheološke postojanke v mariborski okolici ter nabiral narodopisno blago po Pohorju in Dravskem polju, je razen v strokovnih listih objavljaj nabrano gradivo tudi v dnevnem časopisju. Med tem zavzema prvo mesto Mariborer Zeitung, kjer je prenehal z objavami 1923 in zopet začel 1937.

Za objave zgodovinskega značaja, objavljene v imenovanem dnevniku v zadnjem času, je Schlosser črpal gradivo v prvi vrsti iz franciscejskih zemljiških knjig, v drugi pa iz ugotovitev na terenu ter je z njimi v bistvu nadaljeval in izpopolnil v Deutsche Rundschau für Geographie XXXVI, 1913/14

Določil je pri tem str. 453-69 objavljeno rekonstrukcijo mesta Maribora 1789. posestnega stanja v njegovi neposredni okolici /Die Ringmauer-Ostfront, 19. marca in 3. apr. 1938; Der Stadtgraben der Ostfront, 17. apr., 1. maja in 12 jun. 1938; Die Ringmauer- Nordfront, 3. in 24. jul., 30 avg. in 6 nov. 1938; Der Stadtgraben der Nordfront, 4. dec. 1938; Die Ringmauer

der Westfront, 15. in 29. jan., 5. in 26. febr. 1939; Der Stadtgraben der Westfront, 5. marca, 9. in 30. apr. 1939; Die Ringmauer-Südfront, 14. maja in 11. junija 1939/. Pri zemljiško- knjižnem in gradbenem razvoju mestnega obzidja in mestnega jarka v dobi po koncu XVIII. stoletja ugotavlja nadalje razvoj posameznih topografskih značilnih stavb: hiše Židovska ulica št. 23, ki zapira ~~XXXX~~ Židovsko ulico proti vzhodu kot zagato. /Das Gutsmandlhaus, 30. jan. 1938/, prvo mariborsko kopališče v Kopališki ulici št. 34 /Das Badhaus, 6. marca 1939/, edino hišo s strelskimi linami v Mariboru v Usnjarski ulici št. 21. /Das ~~XXXXXXXXXXXX~~ Fellfärberhaus, 13. marca 1938/, nebotičnik starega Maribora, petnadstropno Tangiševo hišo na vogalu Glavnega trga in Dravske ulice /Das Tangischhaus, 1. sept. 1937/ in ~~XXX~~ hišo Grajski trg št. 5, katero je mogoče zgodovinsko zasledovati v Mariboru najdalje nazaj do 1390 /Das Herzoghaus, 31. okt. 1937/.

Poleg razvojne slike mestnega obzidja in njegove neposredne sosesčine od konca XVIII. stoletja, torej od padca obzidja do svetovne vojne, je podal Schlosser tudi topografijo in kroniko mariborskih mestnih utrdb z njih tehničnim opisom od najstarejših dob do porušitve /Die Befestigungen Maribors und deren Geschichte, oziroma Maribor als Festung, 30. jul., 6. avg., 10., 17., 24. sept., 8., 15. okt. in 26. nov. 1939/.

Tako je došel nazaj v predzgodovino in prvič pri nas lokaliziral vsa podravska gradišča /Anfänge des Befestigungswesens auf dem Boden der Umgebung Maribors, 25. jun. in 9. jul. 1939/ ter zanimivo rekonstruiral najstarejšo mariborsko utrdbo kot istovrstno gradišče pod Limbušem /Vom Ringwall Limbuš zur Festung Maribor, 16. jul. 1939/.

S temi gradbenozgodovinskimi in posestnimi poročili v neposredni zvezi so prispevki o predmestnem okolišču današnje Cvetlične ulice /Gräzer Vorstadt, 7. in 21. nov., 8. in 12. dec. 1937/, kjer izhaja Schlosser iz študija ledinskih imen, ki so mu važen vir tudi za najstarejšo zgodovino utrdb, zlasti v mariborski okolici. Vzporedno je podal topografska razdeljanja Maribora po potresu 1348 /1348 wird Maribor durch Erdbeben zerstört, 21. maja 1939/ in po požaru 1648 /Stadt Maribor abgebrannt, 13. febr. 1938/.

Od ostalih člankov zasluži omembo objava Puffove rokopisne beležke o
nj najdbah novcev v mariborski okolici ~~iz~~ 1852 /Aus einer Handschrift
Dr. R. G. Puffs, 16. jan. 1938/: Novec Nerona /najden na koruznem polju
v Studencih/, bronast rimski cesarski novec /v vinogradu na Svečino/,
3 barbarski keltski novci /v vinogradih med Kamnico in Sv. Petrom/
ter 60 ~~xxxxxxxxxxxxxxxxxxxxxxxxxxxxxxxx~~ brakteatov Otokarja II, katere so
našli pri gradnji hiše mizarja Schmidla v današnji Strmi ulici.

Franjo Baš: Schlosserjevi doneski k topografiji Mariobra in
okolice. , Zapiski. ČZN. XXXIV. 1-2, 1939.
str. 139, 140.

Ljubljana - razstava mest na velesejmu 1931. Glej Ljubljana- razstave.

Dvorišče, kjer je slikar Kafon nad vhodom v eno hišo je vzidana dvojna mas=

a. Očividno antično delo.

Stele, XXI, platnice spredaj.

Maribor - mesto

Slika sv. Janeza Krstnika z veduto mesta Maribor. Pod sliko napis:

Sv. Janez Krstnik.

Ko je bil Jezus od Joaneza keršen, "so se mu odperle nebesa, in je vidil Duha božjega, kakor goloba, doli ~~xi~~ iti in nad njega priti. In glej! gkas z nebes rekoč: Ta je moj ljubi Sin." (Mat., 3, 16, 17).

Druck bei A. Wetteroth in Salzburg.

Drobtinice za leto 1861, Leto XV., 1861, naslovna stran.

MARIBOR - Tegethoffova rojstna hiša

1.

str. 480 fotografija Tegethoffove rojstne hiše

str. 505 Tegethoff je bil avstr. admiral, ki je odigral odločilno vlogo
v bitki pri Visu.

Dom in svet, 1.1906

MARIBOR - malo semenišče Maximilianum Victorinum

1.

Za to semenišče je naredil Franke sliko Brezmadežne.

Zg. Danica, 1.1878, str. 295.

MARIBOR - kapela n.l.Gospe v mestnem obzidju(am Leber - na Levarji)

1

Tu je bila kapela.

Ign.Crožen: Das Bisthum und die Diöcese "avant, 1.del, 1
str. 539.

Nach einem Berichte des Konserv. Stegenšek wurde der Aufsatz des Andreasaltars, der bisher auf dem Dachboden der Kirche aufbewahrt wurde, in das Depot des Diözesanmuseums übertragen.

MDZK št. III. F. 9, 1. 1910, str. 639: Tätigkeitsberichte.

Župnik v Hočah je 1. 1678 napisal sledeče o tej cerkvi: Capella(s. Joseph) 12 circiter annis fuit administrata ad homine saeculari, qui archiparochum Köttschensem agnoscere nolebat, sed pro libitu conscionatores, missas, aedituum conducebat, de elemosyna disponebat, quae cum ego primo ingressu ad parochiam animadverterem, pati minime potui subjectam non esse jurisdictioni meae parochiali, unde litem movens, nil curans odium et invidiam malorum per officium archidiaconale et excelsum reginem tandem adegı ad debitam obedientiam.

L. 1684 je bila c. konsekrirana.

Ign. Crožen- Das Bisthum und die Diözese Lavant, 1. del. 1. 1875,
str. 574.

prvotna župnijska cerkev mariborske pražupnije, nas navaja na domnevo, da je prvotno pražupnijsko cerkev iskati - v Kamnici.

M. Ljubša: Zemljepisni razvoj sedanjih lavantinskih župnij na levem bregu Drave do Jožefa II.

ČZN XIX. 1924. str. 67.

L.1510 je bila c. blagoslovljena: " Anno quo supra(1510) Consecrauit ecclesi S.Vdalrici extra muros oppidi Marchburg dicte Saltzburg dioc.cum altaribus subsequentibus, primum videlicet Chori in hon.S.Vdalrici, Augustini et ^{Martini} pontificum. Et continentur in eodem Reliquie videlicet S.Laurentii, ^{Martini} Mathei apostoli, Steffani proth. et Vdalrici."

" Secundum altare S.Joannis et S.Pauli, Laurentii, Erasmi, Viti et sociorum ejus martirum. Continentur in eodem reliquie subsequentes, videlicet de sepulchro domini, Bernhardini, Cristine virginis et Barbare."

" Tertium Altare in latere sinistro versus meridiem in honore S.~sebastiani Rochi Pongracii, Afre et sodalium ejus cum reliquiis inclusis, videlicet, Viti, Gregorii, Nicolai et Marie M."

(Lav.Pontif. Reg.) str. 537)

L.1784 so c. zaprli. Njene paramente in ostale stvari pa so predali slov. ž.c. v mestu. 1.1808.L.1660 so c. prodali tu pokopan 1.1665 Georg Hässl.

Ign.Orožen: Das Bisthum und die Diözese Lavant, 1.1875, str 536 -538.

Ta cerkev se že omenja v 13.stol. in pravijo, da je to bila prvotna ž.c. O njeni zgodovini se ve sledeče: L. 1510 jo je posvetil lavantinski škof Leonard in njene 3 oltarje: sv.Ulrika, Janeza in Pavla na desni strani, Sebastijana na levi strani. L.1703 je cerkev imela dva str. oltarja: sv.Frančiška in nanovo postavljeni oltar sv. Valentina. L.1736 je posvetil škof Jakob Ernest gl.oltar sv. Ulrika in str. oltarja: sv.Valentina, M.B. in sv.Kozalije. L.1745 so začeli tu slovensko pridigovati. Okoli cerkve je bil pokopališče ^{prvotni} ograjeno z zidom. L.1783 je komisija predlagala, da bi bile

ta cerkev slovenska fara in viktrinjski dvorec pa farovž- Ali temu nasvetu nasproti so končno določili kapucinsko cerkev za slvo. faro, c.sv.Ulrika pa 7.aprili.L.1794 so jo začeli rabiti za vojaško skladišče. L.1810 so cerkev na dražbi prodali in l.1841 podrli. Cerkev je stala pred sedanjo vojaško bolnico(nekdanji vetrinjski dvod)

Slov. gospodar, l.1873, str. 290.

Orožen pravi, da se cerkev sv. Ulrika pred graškimi vrati navaja že v 13. stoletju in da je bila po ljudski pravljici prvotna župnijska cerkev. Po analogiji drugih starih mestnih župnij bi to dejstvo dogovarjalo. Ali mariborska cerkev sv. Ulrika se kot taka imenuje l. 1440. Tudi druge cerkve v čast sv. ~~Ulrikax~~ Ulriku imajo skoraj vse svoj početek v 15. stol. ; kate-re pa se prej imenujejo, so imele bržčas prej drug naslov. Vzroka, zakaj je prišel ravno v 15. stol. naslov sv. Ulrika pri cerkvah v posebno veljavo, še nismo zasledili. V Mariboru sicer zasledimo v graškem predmestju že okoli l. 1300 "Wlreichsdorf", kar bi vendar kazalo na mogoči obstanek imenovane cerkve, ako se kraj ni imenoval po kakem prvotnem possstniku Ulrku in tudi dr. Zahn misli, da se pojmuje pod izrazom "Zwaichirchen" l. 1330. tudi cerkev sv. Ulrika. V zadnjem času pred jožefinsko reformo je bila cerkev sv. Ulrika vikarijat mestne župnije za njen obseg izven mesta. Mogoče se je vikarijat uvedel že v 16. stoletju, a gotovih podatkov za to nimamo.

Ali od Orožna navedena ljudska pravljica, da mestna župnijska cerkev ni bi

Cerkev je imela l.1703 dvojne oltarje: sv. Duha in M.B.
L.1715 je tu umrl Martin Grächer, xenodochii capellanus.

Ign. Crožen: Das Bisthum und die Diözese Lavant, l.del.l.18
str. 536.

P.c.sv.Duha je bila kapela v mestnem špitalu. L.1703 je imela dvojne oltarje M.b. in sv.Duha. Iz te kapele, katero so za časa Jožefa II opustili, so si Mariborčani napravili gledališče in pozneje dekliško šolo.

Slov. gospodar, l.1873, str. 272

Ustanovit lja c. sta l.1501 Bernhard und Barbara Drukher.

L.1703 je imela c. troje oltarjev) vseh stevnikov, Naše l.Gospe in sv. Miklavža)1 prižnico, ~~traje~~ en majhen zvon, nič spovednic in orgel.

Ign. rožen: Das Bisthum und die Diöcese Lavant
l.del, l.1875, str. 535-536.

V 15. stol so imeli židje v mestu še svoj tempelj. Ko so žide iz Maribora izgnali sta Bernard Drukher, vinski trgovec in njegova žena Barbara dala l.1501 ta tempelj nekoliko preurediti v kršč.cerkev.Dala sta tudi cerkvi hišo za kaplanijo in vžitek v obliki raznih posestev.Patronstvo sta izročila magistratu. V dobi luteranstva je cerkev porpadala. Jurij Venkovič jo je dal l.1659 popraviti in ji dozdal nov zvonik
L.1701 je cerkev imela poleg vel.oltarja vseh svetnikov, še dva str. oltarja:M.b. in sv.Miklavža, prižnico in l zvon. L 1785 je bila cerkev na cesarski ukaz zaprta. Pozneje je bila prodana na dražbi. Sedaj(l.1873) je v njej jetnišnica.

Slov. gospodar, l.1873, str. 248.

Pomočniki Toma Kotnika, pozlatarja v Mariboru, med katerimi je bil tudi Vatroslav Holz, so delali"v takozvani "Slovenski cerkvi", na katere mestu se dandanes dviga velikanska nova, iz rdeče opeke zgrajena cerkev s tistimi kropnjačastimi zvoniki in frančiškanskim samostanom ob strani. Največ preglavic je prizadevala našim restavradorjem semeniška cerkev sv. Alojzija na glavnem mariborskem trgu. Veliki oltar, v katerem je čudovito lepa slika cerkvenega patrona z raznovrstnimi alegorijskimi podobami slovečega slikarja T o n e r j a, bivšega ravnatelja slikarske akademije v Gradcu - je izdelal graški umetnostavbni mizar Josip K a i n z, dočim so figuralične okraske, t.j. podobo sv. Petra in Pavla porabili od neke druge cerkve. Na vrh velikega oltarja je graški kipar Iwan G s c h i e l izklesal kolosalno podobo nadangelja Mihaela, ki pa je bil toli okoren in težak, da se je pod njim šibil ves oltar; Zato mora nadangelj, s pristnim zlatom ves pozlačen, samovati še danes v podstrešju cerkve. Prej navedena slika je prvotno predstavljala zaščitnika šolske mladine, v "gločiji" plavajočega nad mestom Florencijo; toda florentinsko rojstno mesto svetnikovo so baš za časa našega dela v isti cerkvi dali preslikati z mestom Mariborom. Sneli so ~~kisla~~ sliko ter jo postavili na sredi cerkve na nalašč za njo zgrajen oder in ondu je izvršil ravnatelj T o n e r tisto njeno pokrajinsko ozadje. Razun Tonerjeve glavne slike sta ondu v cerkvi sv. Alojzija še dve jako imenitni oltarji sliki sv. Maksimilijana in sv. Viktorina, patronov celjskega in ptujskega mesta. Dalje sliki srca Jezusovega in Marije, katerih prva predstavlja našega Izveličarja v toli plemeniti podobi, kakršne še nisem videl na nobeni moderni sliki. Takisto je ondi slikovit, uprav poetično ubran križev pot, katerega so, kakor tudi prejšnje štiri slike, naročili v Monakovem. Končno sta v postranskih cerkvenih risalitih slikana al fresco dva oltarja, katera je izvršil pokojni Toma F a n t o n i, cerkven slikar iz Vidma na Laškem, ki je poslikal veliko število cerkva na Dolenjem Stajerskem....." Roman umetniškega samouka. Autobiografija. /Spisal/ Olčev Igo /p.s./ = Vatroslav Holz. - Slovan, L. II, 1903-4, str. 247.

Joseph
Tanner

..... Za novo semenišče so določili hišo nekdanjih Jezuitov in cerkev sv. sv. Alojzija, ki je bila zelo revna. "Dobrotniki so pomagali, da se je leta 1860 verli novi altar postavil, in se potrebno cerkveno orodje omislilo. Selitev sedeža Lavantinskega škofijstva v Marburg. - Drobtinice za leto 1861, XV. leto, 1861, str. X, XI.

Lesen kip bradatega svetnika visok ca 150cm na visokem podstavku. Stoji frontalno v močnem S- izgibom. Dolgi lasje padajoči na hrbet ter dolga šilasto oblikovana hrada, dvodelen obraz kaže močne podočesne kosti, po oblikovanju spominja na praško plastiko 2.pol.14.stol. in na ljubljanskega Kristusa iz stare stolnice. Obblečena je v haljo, ki drapira golo telo in je zavezana z vozlom na desni rami, desna roka je odbita, leva drži težko knjigo. Na glavi luknja za nimb. Izrazit mehki slog. Med nogami spredaj prav po ptujskogorsko zložen konec, od leve roke pada dolg konec do tal in se spiralno zavija. Sledovi prvotne polihromacije in deloma zlatenja. Čas okr.1420. Utegne biti sv. Janez Krst. kar bi govorilo za stolno cerkev. Hrbet izvotlen.

Stele, IIA, 20.5.1947, str. 29

Vatroslav Holz in Anton Španhakelj, ~~nha~~ prvi pomočnik, drugi pa starejši pomočnik, oz. poslovodja pri Tomu Kotniku- pozlatarju v Mariboru - sta "brusila in likala z mavcem marmorirane stebre velikega oltarja v seme- niški cerkvi sv. Alojzija na glavnem trgu mariborskem....."
Roman umetniškega samouka. Autobiografija. /Spisal/ Olčev Igo
/p.s./ ♦ Vatroslav Holz. - Slovan, L. II, 1903-4, str. 204.

Interessant bei dieser Kirche bleibt es nun, dass sie von einer Art Centralanlage ist, unter ~~den~~ den Jesuitenkirchen gewiss ein seltener Fall. Doch steht die Aloisius-Kirche eben deshalb in einer Verwandtschaft mit anderen heimischen Kirchen der gleichen Bauperiode. Wir haben nämlich in Mittelsteier eben eine Reihe von mittelgrossen Kirchen, die alle ihre Schiffe mit nur einem einzigen und zwar mehr dem Centralbau ~~eignen~~ eignenden Gewölbejoche gebildet zeigen. Dieses Schiffjoch ist dann auch mit einem Kuppelgewölbe geschlossen, bald ein grosses Quadrat mit ~~abgerundeten~~ abgestutzten Ecken (Pfarrkirche Weis), bald ein regelmässiges Oval (Pfarrkirche Hollenegg) oder ein Oval mit platten Längsseiten (St. Johann im Sagathal), immer jedoch von verhältnissmässiger beträchtlicher Dehnung in die Breite. Nebenräume für die Seitenaltäre, niedriger gehalten, schliessen sich an diesen Hauptraum, zwei in Weis, vier in Hollenegg, sechs in St. Johann; der Hauptraum, ~~weixinxkreisxviexinxlänger~~ länger und grösser entwickelt, und eine Eingangshalle liegen in der Längachse der Kirche sich gerade gegenüber. In Weis, Hollenegg und St. Johann im Sagthale sind von Marburg wenig weit entfernt; die Jesuiten und ihr Marburger Baumeister standen der zeitgenössischen Bauweise unserer Steiermark nicht fremd gegenüber.

Von alten Jesuitenkirchen und der Jesuitenkunst, Der Kirchenschmuck,
1897. XXVIII J^hrgang. Nr. 10. S. 121.

Hoffnungen hegen; das Flotte und Uppige war Absicht, und ersichtliche Unbeholfenheiten, die etwa Anstoss erregen, müssen auf die geringere Begabung der Künstler geschoben werden, die dem Bauherrn aus der Nähe eben zur Verfügung standen. Immerhin offenbart dieser Kirchenbau wieder den eminent praktischen Sinn der Jesuiten als Anschaffer, durch den sie die Grundrissanlage dem Cultuszwecke ausgezeichnet anzupassen verstanden und in der Kirche den Gläubigen ein wahrhaft erfreuliches Heim zu schaffen strebten. Von ihr heisst es in unserem steirischen topographischen Lexikon beim Artikel Marburg: "Die Aloisi-Kirche ist die schönste und freundlichste der Stadt." Das Lob ist sicher nicht unverdient, da die Jesuitenkirchen sämtlich den Willen zeigen, dem christlichen Volke zum Gottesdienste eine freudliche, herzfreuende Culusstätte zu bereiten. Die Aloisi-Kirche (es liegt uns davon eine völlige richtige Planaufnahme vor, gefertigt vom Lavanter Seminarmitgliede Herrn August Stegenšek, dem wir besten Fortgang wünschen zu seinem verdienstlichen Studium auf dem Gebiete der Kunstgeschichte und zwar Erforschung der heimischen kirchlichen Denkmale!) ist ein ziemlich streng durchgeführter Centralbau mit der Vorlage eines nahezu quadraten Hochaltarraumes, den eine leicht ausgewölbte Apsis endigt und eines ebenso quadraten Eingangsraumes gerade gegenüber, den die Musikempore occupiert. Der Centralraum ist das Laienschiff, ein ungleiches Octogon von 12.70 : 16.15 m Spannweite des Kuppelgewölbe, das eine Scheithöhe von 12.40 m über dem Kirchenfussboden besitzt. Auf diesen achtseitigen Mittelkörper öffnen sich noch zwei Querflügle von 3 m Tiefe und 6.60 m Breite für zwei grössere Seitenaltäre, sowie vier auf diagonal gestellte kleinere Nischen von ca 2 m Tiefe, aber nur 2 1/2 m Weite für weitere Seitenaltäre und Beichtstühle, sämtlich in der Tonne gewölbt und natürlich niedriger gehalten als der Hauptraum des Schiffes. In der Hauptaxe hat das Kircheninnere (die äussere Vorhalle ungerechnet) die

Iz te cerkvi ~~je~~ so bili oltarji (vel. in 2 stranska), ki se na
hajajo v ž.c. sv. Ažiha v Slov. goricah, kot to omenja knjiga:

Marburger Taschenbuch für Geschichte, Landes und Sagenkunde der
Steiermark und der an dieselben gränzenden Länder. Von dr. Rudolf Gustaf
Puff. Graz 1859, A. Leykanis Erber.

Stele, XXXIV, 1925.str.42 - 43.

Die Z.K. genehmigt die im Sicherheitsinteresse dringend gebotenen Neuherstel-
lungen an Dach und Mauerwerk insofern diese keine Veränderung in der Ausssen-
erscheinung der Kirche bewirken, lehnt jedoch eine beabsichtigte Veränderung
des Dachstuhles und eine Vergrösserung der Kirchenfenster ab.

MDZK: št.III.F.10, l.1911, str. 260: Tätigkeitsberichte

Der Generalkonservator berichtet, dass die angeordneten versuchsweisen Bloss-
legungen von Fresken in den ~~genannten~~ Filialkirchen in Brunnndorf, Visoko und
Iggdorf. kein kunstaistorisch bemerkenswerthes resultat ergaben. Dagegen wurde
konstatirt, dass die an der Innenwand der Kirche zu Visok

L. 1757 prišli jezuiti v Maribor, ki so l.1769 postavili c. sv. Alojzija.

Ign.Orožen: Das Bisthum und die Diözese Lavant.l.del.l.1875
str, 542.

Nov križev pot naročen v Münchnu.

Zg.Danica, l.1860, str. 40.

str. 102 slika vel.oltarja(lep barok sic.)

Glasnik najsvetejših src

Maribor, 1910, str.102.

Einen weiteren Sitz gewann der Orden der Gesellschaft Jesu in der zweitmächtigsten Stadt Steiermarks, in Marburg, wenngleich erst in der Spätzeit seines Wirkens in Lande. Über die Gründung dieser Residenz gibt der Historpgraph der Lavanter Diöcese, Prälat und Propst J. Orožen, ausführlichen Bericht, dem wir Nachstehendes entnehmen: "Schon 1621 und 1622 beantragte der ~~Kr~~ Fürstbischof von Gurk, Gorg (III. von Vitzdom) (Op. Die Stadtpfarre Marburg war seit 1506 dem Bisthume Gurk einverliebt und blieb dabei bis 1786, wo sie zum Bisthum Seckau kam, um 1859 an das Bisthum Lavant zu fallen.) ein Jesuitencollegium hier zu errichten. Er wollte den damaligen Stadtpfarrer Georg Pilator zur Resignierung auf die Stadtpfarrpfründe Marburg bewegen, um so einiges ~~Kr~~ Pfründeneinkommen und einige Beneficien zur Dotierung des Jesuitencollegiums verwenden zu können. Doch mit dem Stadtpfarrer (Op. Mit dem man wegen seines gleichzeitigen Besitzes zweier Pfründen (Marburg und Kötsch) schon früher unzufrieden war und ihm von Marburg amovieren wollte.) konnte kein Ausgleich erzielt werden und auch der Magistrat, welcher übrigens die Errichtung des Collegiums wünschte, wollte seinen Rechten auf die Beneficien nicht entsagen." (Orožen, "Diöcese Lavant", I. S. 541.) Darauf beschränkten sich die Jesuiten, hier ~~missionsweise~~ zu wirken, was 1631 vom P. Franz Mayerle erwähnt wird, der ~~vier~~ vierzehn Monate in Marburg thätig war, sowie noch 1757 der Jesuit Spalatnik in gleicher Art hier Jugendunterricht erteilte. Doch schon 1635 konnte ein

~~PHACENSKO~~

Legat des Marburger Bürgers Cafol, gewidmet zur Errichtung eines Jesuiten-collegiums, genehmigt werden mit der Bedingung, dass sein Ertrag ~~us~~ bis zu, Bau des Ordendshauses bei der Stadtpfarre zu verwenden sei. Das meiste zur endlichen Errichtung des Collegs brachte der Verlass des 1744 im Orden verstorbenen P. Albert Graf von Purfstall; durch einen langwierigen Process verschleppt und verringt, ergab er noch die Summe von 45.000 fl., die nun zum Collegiumsbau verwendet wurden. "Am 10. October 1757 kamen die Jesuiten nach Marburg und wurden hier vom Magistrat feierlich empfangen. ~~und~~ Sogleich begannen sie am Hauptplatze die ihnen nothwendigen Gebäude zu errichten und betrieben diese Bauten so eifrig, dass sie schon am 7. Juli 1758 hier das Gymnasium eröffnen konnten." Mehrere Häuser wurden zu diesem Collegsbau in Marburg angekauft und die Witwe eines Studenberger, Johanna Felicitas, geb. Gräfin von ~~xxxx~~ Khünburg, schenkte dem Marburger Colleg ihren bei Marburg jenseitw der Drau gelegenen Aenthof und dazu neun Schuldbriefe im Betrage von 10.200 fl. Mit dem Hause wurde auch die ~~Ordensk~~ Ordenskirche erbaut vom Recotr Peter von Hallog aus der Provinz Namour, dem früheren Präfect der Sternwarte und des physikalischen Cabinets zu Graz. Im Jahre 1767 ward der Grundstein dieser Aloisi-Kirche gelegt; 1769 war sie vollendet, vier Jahre nur vor der Aufhebung des Ordens. Von 1784 bis 1831 ^{blieb} sie profaniert; seit 1859, dem Jahre der Übertragung des Lavanter Bischofssitzes nach Marburg, kam auch das anstossende Collegiumsgebäude zurück zur kirchlichen Verwendung des Diöcesan-Seminars. Die Ordenskirche S. Alois zu Marburg, also der vierte Kirchenbau der Jesuiten in Steiremark, für geringere Verhältnisse berechnet (befanden sich doch nur eilf Ordensmitglieder bei der Aufhebung daselbst), ist schondurch die Spätzeit seines Entstehens, der Mitte des XVIII. Jahrhunderts, in seiner Stileigenart genug charakterisiert; stand damals doch das französische Rococo ~~un~~ unseren Architekten näher als die heimische Barocke oder gar die italienische Renaissance. Da darf man auf Reinheit und Ernst der Formen keine besonde

Cerkev je imela 3 oltarje: gl. oltar sv. Katarine in str. oltarja sv. Sebastjana in sv. Donata. Lastniki Meljiškega gradu in cerkve so bili malteški vitezi ki se omenjajo kot lastniki že l. 1413. Vsako leto na velikonočno nedeljo je šla procesija iz farne c. v c. sv. Katarine. L. 1800 so Meljiški grad s cerkvijo prodali in l. 1844 so cerkev podrli.

Slov. gospodar, l. 1873, str. 399